

Enquestes sobre ús del català a l'ensenyament secundari del Principat

El punt negre de la normalització

Durant els últims mesos s'han fet públiques dues enquestes sobre la situació de la llengua catalana a l'ensenyament secundari, tant públic com privat. Els resultats encara disten força dels de l'ensenyament primari i la universitat, on la catalanització és més alta.

Els resultats sobre l'ensenyament mitjà fets públics pel Servei d'Ensenyament del Català (SEDEC), posen de manifest —com fonts de la Conselleria d'Ensenyament reconeixen— que la normalització lingüística a secundària arrossega un endarreriment notable, comparada amb la d'EGB i de la universitat. A l'escola primària, un 36% dels centres van fer totes les classes només en català durant el curs 90-91, quan a la secundària els grups en català no superen el 31%. Si l'enquesta hagués tingut en compte el percentatge de centres completament catalanitzats, els resultats haurien estat encara molt més baixos. A dotze anys de l'aprovació de la Llei de Normalització Lingüística, l'ensenyament mitjà continua sent un espai d'espanyolització.

NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA ALS CENTRES

De les dades recollides a tots els centres privats i públics de BUP, COU i Formació Professional, es destaquen els resultats globals sobre la freqüència docent del català en totes les assignatures. Així, tenim que, en el conjunt del Principat, 92.132 alumnes (un 31%) van rebre tot l'ensenyament íntegrament en català i 78.769 (26%), només majoritàriament. En canvi, 107.232 estudiants de secundària (el 36%) van estudiar principalment en castellà i 20.515 (7%), només en aquesta llengua.

Per comarques, el grau de catalanització de l'ensenyament secundari és directament proporcional a l'ús social de la llengua. Per exemple, al Pla de l'Estany, al Priorat i al Ripollès (vegeu la gràfica 1) més del 90% dels alumnes reben totes les classes en català. Però aquest percentatge baixa al 20% a Barcelona-ciutat, al 14% al Baix Llobregat i al 12% al Bar-

celonès. De la mateixa manera, en aquestes últimes comarques, més del 40% de l'alumnat rep les classes quasi sempre en espanyol i un 15% només en aquesta llengua. En aquest sentit, a Barcelona, els districtes més normalitzats són, per aquest ordre, Gràcia, les Corts i Sants-Montjuïc; i els que tenen més presència del castellà, Sant Andreu (on no hi ha ni un sol alumne que rebí totes les classes en català) i la Ciutat Vella.

Aquestes dades, però, varien segons que les observem individualment en centres públics o privats i segons el nivell dels estudis. Als centres públics, la catalanització és major que als privats (un 33% d'estudiants tenen només com a llengua docent el català en l'ensenyament públic per un 29% del privat), i a mesura que els estudis avancen, el percentatge d'alumnes que estudien en espanyol és més alt (un 25% ho fan majoritàriament en castellà a BUP per un 53% a FP).

Traduït en grups, a tot el Principat n'hi ha 2.972 que segueixen totes les assignatures en català dels 9.540 existents. És a dir, un 31%.

Un altre aspecte que permet de fer-se una idea de la situació de la secundària és la freqüència d'assignatures impartides en un idioma o altre. En el conjunt de centres, un 57% de matèries es fan en català, al costat d'un 29% en espanyol i un 14% en les dues llengües indistintament. Aquestes quantitats resulten de l'ús clarament preferent que té la llengua catalana en la majoria d'assignatures, i especialment en religió, educació física, ciències naturals o música. La diferència, en aquest cas, entre BUP i FP és manifesta, ja que la Formació Professional anivella molt més els percentatges lingüístics en les seves assignatures que no pas el Batxillerat, netament favorable al català. A més —igual que amb les dades sobre nombre d'alumnes—, els per-

centatges d'assignatures en llengua catalana solen abaixar respecte al grau d'ensenyament i a la naturalesa del centre (70% a primer curs de BUP, a les escoles públiques, i 64% a les privades, en contrast amb el 62% i el 52% del COU públic i privat respectivament).

Per últim, l'enquesta del SEDEC revela la penetració del bilingüisme en l'alumnat: un 62% s'expressa habitualment (intervencions a classe, apunts, exàmens, etc.) en totes dues llengües als centres d'ensenyament, un 31% ho fa sempre en català i un 7% només en castellà.

APRENTATGE LINGÜÍSTIC I LLENGUA D'ÚS DELS ALUMNES

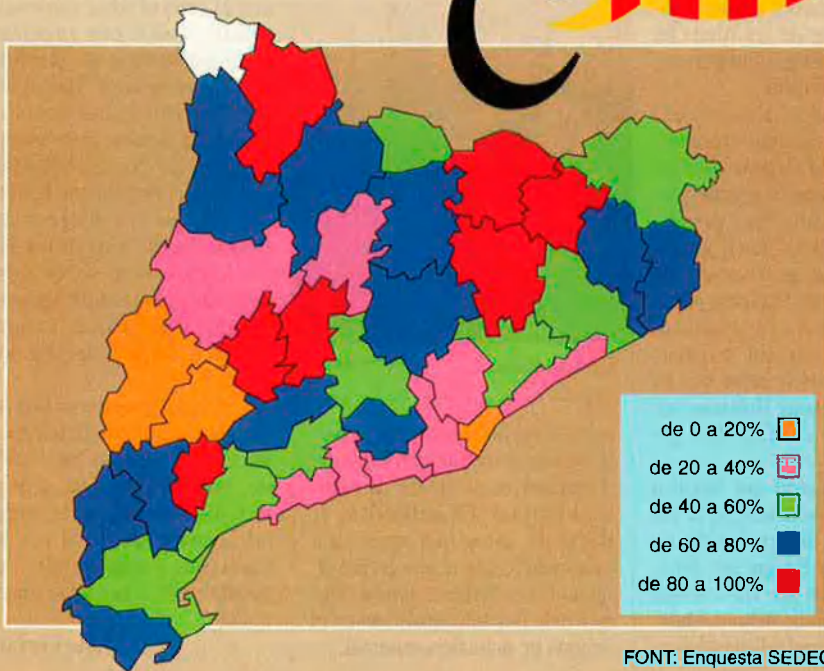
Durant el segon i el quart trimestres de l'any 1990, diverses centrals sindicals (STEC-CSC, USTEC i CC OO) van efectuar una enquesta a un total de 3.697 alumnes, repartits en 31 centres de BUP i FP de tota la geografia del Principat. El motiu era obtenir allò que els treballs oficials no havien investigat: una estadística mínimament fiable sobre la llengua familiar, l'aprenentatge lingüístic escolar i la llengua d'ús dels joves d'edats compreses entre els 15 anys i els 19.

L'ordenació de les preguntes, com també la compilació de les dades, es va fer tenint en compte les diverses realitats sociolingüístiques de Catalunya i dels centres analitzats. D'aquesta forma, els responsables de l'estudi van dividir el Principat en quatre àrees diferenciades: zones industrials, zones turístiques, zones catalanitzades i Barcelona-ciutat.

Als cinturons industrials (especialment al de Barcelona) i als barris de la capital amb un índex elevat de castellanoparlants, els que parlen català a casa no arriben al 17% (vegeu la gràfica 2). En l'àmbit escolar, aquest percentatge encara es redueix més i es queda en un 11%. En canvi, el 79% de joves que tenen

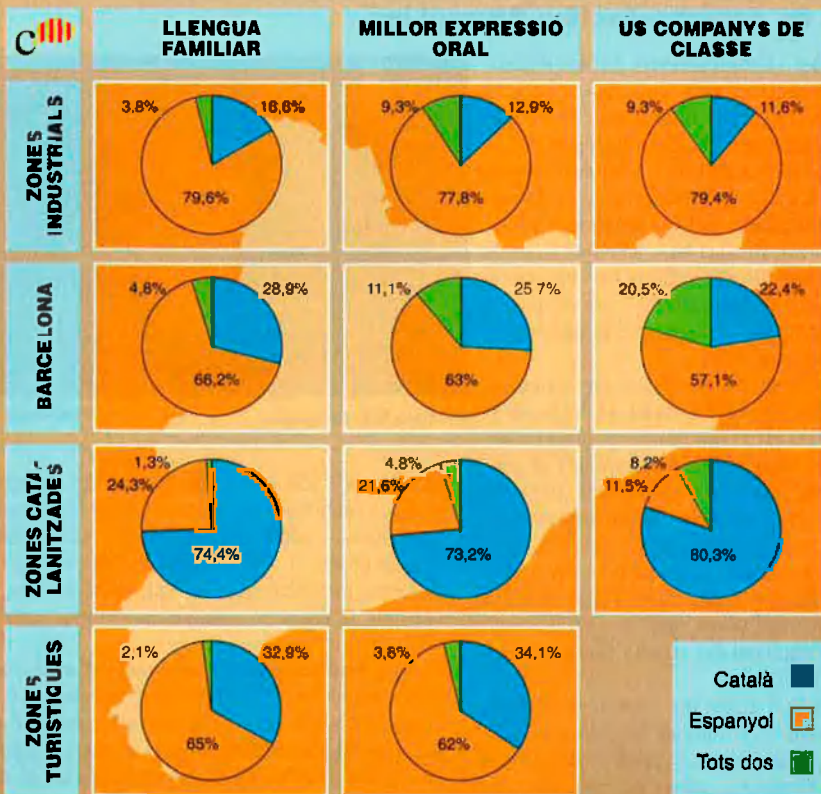
ENSENYAMENT SECUNDARI

1. Alumnes amb el català com a única llengua docent

FONT: Enquesta SEDEC

2. Aprenentatge lingüístic i llengua d'ús

FONT: Enquesta realitzada pels sindicats USTEC, STEC-CSC i CCOO.

DOMÈNEC ORRIT

l'espanyol com a llengua familiar es manté amb la mateixa actitud lingüística a l'escola. És a dir, que els percentatges de bilingüització solen ser a costa dels catalanoparlants perquè la bilingüització dels castellanoparlants és molt poc significativa. Alhora, són gairebé els alumnes que es bilingüitzen els que afirmen que dominen perfectament tots dos idiomes. Aquesta situació s'inverteix quan analitzem les zones catalanitzades i alguns centres de Barcelona amb un alt grau de normalització. Del 74% que té la llengua catalana com a familiar, es passa al 80% que l'utilitza normalment a l'escola i al 8,2% que emprava les dues llengües cooficials.

Segons els autors de l'estudi, el que es dibuixa clarament "és el paper espanyolitzador de les escoles precisament on es concentra la majoria d'alumnat en condicions més desfavorables". Blanca Serra, una de les impulsores del treball, afegeix que "el mèrit fóra que l'escola provoqués un canvi apreciable en el grau de coneixement i ús de la llengua en aquelles zones on és més necessari, tot actuant de compensadora de desigualtats lingüístiques".

L'enquesta dels sindicats destaca tres conclusions: el greu desequilibri sociolingüístic de la societat catalana, la precarietat de l'ús del català i l'incompliment de les lleis de normalització. Sobre aquest punt, les dades del treball indiquen que tot sovint els instituts (i precisament en els llocs més necessitats) incompleixen la normativa vigent perquè programen menys àrees en català de les que obliga la llei.

Finalment, l'estudi tracta de l'actitud lingüística dels alumnes. En resum, els responsables afirmen que els joves estan disposats a admetre un grau d'utilitat de la llengua catalana "molt per damunt de la seva utilitat real en la nostra societat actual". Blanca Serra en fa dues hipòtesis: "o el jovent té realment una actitud molt positiva amb vista a la normalització, cosa que permetria una intensificació gens problemàtica dels programes d'immersió, o el grau d'informació sociolingüística dels joves catalans és tan dolent que no els permet adonar-se del que significa una llengua normalitzada en un país normalitzat, i la política oficial els ha fet pràcticament assimilar normalització amb bilingüització desigual en favor de l'espanyol".

Joan Morales